

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 27, LT-01402 Vilnius, telefonas (8 5) 212 43 96, faksas (8 5) 261 08 67,
el. p. vtek@vtek.lt, <http://www.vtek.lt>

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188736355

Sprendimą priėmusiai institucijai
Mažeikių rajono savivaldybės tarybos
Etikos komisijai
siunčiama per E. pristatymą

2021-10-05 Nr. S -.4760...- (1.9)

DĖL VYRIAUSIOSIOS TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJOS SPRENDIMO

Siunčiame Jums Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimą Nr. IGN-35 “Dėl Roberto Filistovičiaus skundo”.

PRIDEDAMA. Komisijos sprendimas – 10 lapų.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Sakalauskas

VYRIAUSIOJI TARNYBINĖS ETIKOS KOMISIJA

SPRENDIMAS DĖL ROBERTO FILISTOVIČIAUS SKUNDO

2021 m. rugsėjo 29 d. Nr. IGN-35

Vilnius

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija (toliau – VTEK, Komisija): pirmininkas Edmundas Sakalauskas, nariai Evelina Matulaitienė, Gediminas Sakalauskas ir Martinas Žaltauskas, dalyvaujant pareiškėjui Robertui Filistovičiui (toliau – ir Pareiškėjas), nedalyvaujant asmeniui, dėl kurio priimtas sprendimas, Virginijui Sungailai bei institucijos, priėmusios sprendimą, Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisijos (toliau – ir Etikos komisija, Atsakovas) atstovui, 2021 m. rugsėjo 22 d. posėdyje išnagrinėjo Pareiškėjo skundą dėl Etikos komisijos 2021 m. liepos 27 d. sprendimo Nr. TV20-11 „Dėl Virginijaus Sungailos“, kuriuo pripažinta, kad Mažeikių rajono savivaldybės tarybos narys (toliau – Tarybos narys) Virginijus Sungaila nepažeidė Lietuvos Respublikos valstybės politikų elgesio kodekso (toliau – Kodeksas) 4 straipsnio 6 punkte nustatyto pavyzdingumo principo.

Pareiškėjas prašo VTEK panaikinti Etikos komisijos Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją iš naujo nagrinėti jo 2021 m. birželio 22 d. skundą.

VTEK n u s t a t ė:

I. Skundžiamo sprendimo turinys ir tyrimo eiga

1. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisija 2021 m. liepos 27 d. sprendimu Nr. TV20-11 „Dėl Virginijaus Sungailos“ (toliau – ir Sprendimas) pripažino, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila, 2021 m. birželio 17 d. vykusiame Mažeikių rajono savivaldybės tarybos Švietimo, kultūros ir sporto komiteto (toliau – Komitetas) posėdyje partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatyto valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principo.

2. Etikos komisijos atlikto tyrimo ir priimto Sprendimo pagrindas – Pareiškėjo 2021 m. birželio 22 d. skundas, kuriame nurodyta, kad 2021 m. birželio 17 d. vykusiame Komiteto posėdyje pasisakius Tarybos narei, partijos „Laisvė ir teisingumas“ (toliau – Partija) Mažeikių skyriaus frakcijos seniūnei, V. Sungaila pasakė: „Aš jums siūlyčiau pasivadinti ne laisvė, bet kalėjimas ir banditizmas. Pasivadinkit taip, o ne laisvė ir teisingumas.“ Pasak Pareiškėjo, V. Sungaila, savo viešo pasisakymo nepagrindęs jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis, pažemino Partijos dalykinę reputaciją ir padarė jai neturtinę žalą, todėl jis prašė Etikos komisijos ištirti, ar V. Sungaila nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatyto pavyzdingumo principo.

3. Nagrinėdama, ar V. Sungaila nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatyto pavyzdingumo principo, Etikos komisija vertino, ar politikas deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų.

4. Etikos komisija nustatė, kad Lietuvių kalbos žodyne žodis „kalėjimas“ yra apibūdinamas kaip „namai laikyti asmenims, kuriems atimta laisvė“, o žodis „banditizmas“ – kaip „organizuotas plėšikavimas ar žudymas“. Nors šie žodžiai nėra pagarbūs, bet, atsižvelgiant į pasiūlymo Partijai pasivadinti šiais žodžiais aplinkybes, t. y. jog pasiūlymas buvo išsakytas po to, kai Komitetas atsisakė į darbotvarkę įtraukti V. Sungailos pasiūlytus papildomus penkis klausimus ir tarp atsisakiusių jų įtraukti buvo du Partijos nariai, tai vertintina ne kaip siekis pažeminti ar sumenkinti Partiją kieno nors akivaizdoje, o kaip emocinė politinės kritikos išraiška. Nors skunde tvirtinama, jog tokiu pasisakymu V. Sungaila pažemino Partijos dalykinę reputaciją, Pareiškėjas nepateikė jokių tai patvirtinančių duomenų. Etikos komisija taip pat nenustatė, kad nagrinėjamas pasisakymas būtų sulaukęs neigiamo atgarsio visuomenėje ar po V. Sungailos pasisakymo Partiją būtų palikę kurie nors jos nariai, Partija būtų patyrusi kokių nors nuostolių ar kilę panašaus pobūdžio neigiamų padarinių. Etikos komisijos nuomone, Partijos reputacijos pažeidimas turi pasiekti tam tikrą rimtumo lygį, jai turėtų būti žymiai pakenkta, o emocionali kritika, išsakyta asmens, nedarančio jokios įtakos Partijos bet kokiam apsisprendimui (taip pat ir dėl pavadinimo keitimo), neturėtų būti vertinama kaip dalykinės reputacijos pažeminimas ar sumenkinimas. Todėl Etikos komisija nusprendė, kad nagrinėjamas V. Sungailos pasisakymas *nelaikytinas Partijos dalykinės reputacijos pažeminimu ar sumenkinimu*, o skundo dalis dėl neturtinės žalos padarymo paliekama nenagrinėta, nes tokio pobūdžio klausimus sprendžia teismai.

II. Pareiškėjo skundas

Pareiškėjas nesutinka su Etikos komisijos priimtu Sprendimu ir prašo jį panaikinti teikdamas savo argumentų.

5. Žmogaus teisė turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti yra viena iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintų žmogaus prigimtinių teisių (25 straipsnis), bet žmogaus saviraiškos laisvė nėra absoliuti, taigi ji gali būti ribojama įstatymu, jei tai yra būtina siekiant apsaugoti kitas demokratinėje visuomenėje ginamas vertybes, be kita ko, apsaugoti žmogaus garbę ir orumą (juridinio asmens atveju – dalykinę reputaciją).

6. V. Sungaila, apibūdinamas Partiją žodžiais „Kalėjimas ir banditizmas“, savo siūlymo nepagrindė jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis. Partija nėra teisiama, jos nariai nėra banditai ar kaliniai, taigi buvo skleidžiama tikrovės neatitinkanti informacija, elgiamasi nesąžiningai, nepagarbiai kitų kolegų atžvilgiu, nepadoriai bei savanaudiškai. Pareiškėjas mano, kad tokiu elgesiu V. Sungaila pažeidė Kodekso 4 straipsnio 1, 3, 5, 6 ir 7 punktuose nustatytus pagarbos žmogui ir valstybei, sąžiningumo, padorumo, pavyzdingumo ir nesavanaudiškumo principus.

7. Komiteto posėdyje dalyvavo kitų partijų atstovai, Mažeikių rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) administracijos tarnautojai, žiniasklaidos atstovai, todėl laikytina, kad šiais savo žodžiais V. Sungaila viešai pažemino Partijos dalykinę reputaciją, padarė neturtinę žalą ir pažeidė Kodekso 4 straipsnyje nustatytus valstybės politikų elgesio principus. Kadangi VTEK nepriskirtina nagrinėti neturtinės žalos klausimus, Pareiškėjas plačiau apie tai nepasisako.

8. Savivaldybės tarybos nariams, kaip ir kitiems politikams, yra keliami aukštesni veiklos, atsakomybės, etikos ir profesionalumo standartai. Tiek iš Savivaldybės tarybos nario priesaikos, tiek iš Kodekso kylantys reikalavimai reiškia, kad tarybos narys turi laikytis aukščiausių etikos standartų, todėl laikytina, kad Tarybos narys V. Sungaila, pasiūlydamas Partijai pasivadinti „kalėjimas ir banditizmas“, pažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatytą valstybės politikų elgesio

pavyzdingumo principą. Etikos komisija ši V. Sungailos elgesį įvardijo kaip „emocinė politinės kritikos išraiška“, todėl laiko, kad toks politiko elgesys visuomenėje yra priimtinas. Šis Sprendimas prieštarauja Kodekso 4 straipsnyje nustatytiems valstybės politikų elgesio principams ir formuoja Etikos komisijos praktiką toleruoti neetišką Tarybos narių elgesį.

9. Remdamasis šiais išdėstytais pagrindiniais argumentais, Pareiškėjas abejoja dėl priimto Sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo bei prašo VTEK įpareigoti Etikos komisiją iš naujo nagrinėti Pareiškėjo skundą dėl Savivaldybės tarybos nario V. Sungailos veiksmų atitikties Įstatymo nuostatomis.

2021 m. rugsėjo 22 d. vykusiame VTEK posėdyje Pareiškėjas dar kartą patvirtino savo skunde nurodytas aplinkybes, pritarė prašymui panaikinti Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją V. Sungailos elgesį svarstyti iš naujo.

III. Atsakovo atsiliepimas

Atsakovas (Etikos komisija) nesutinka su Pareiškėjo skundu remdamasis toliau vardijamais motyvais.

10. 2021 m. birželio 17 d. Komiteto posėdžio protokole (Nr. T4-7) neužfiksuotas ir neakcentuotas V. Sungailos pasisakymas Partijos atžvilgiu.

11. V. Sungaila paaiškino, kad paviešintas jo siūlymas Partijai turi būti vertinamas išnagrinėjus visą pasisakymą ir vykusią diskusiją, o ne iš konteksto ištraukiant jo pasisakymo dalį.

12. Nagrinėjamo Komiteto posėdžio garso įrašė girdima, kaip svarstant posėdžio darbotvarkę ir sprendžiant klausimą dėl Tarybos nario V. Sungailos pasiūlytų penkių klausimų įtraukimo į darbotvarkę V. Sungaila pristatė į darbotvarkę įtrauktinus jo siūlomus klausimus bei užbaigė fraze „<...> tai vat, gerbiamieji, šitų klausimų yra išsigąsta, nes šitie klausimai ne vienas liečia partiją „Laisvė ir teisingumas“ <...> Ačiū ir galime pradėti darbą“. Tada Savivaldybės mero pavaduotoja, Partijos Mažeikių skyriaus frakcijos seniūnė Sigutė Bernotienė replikuodama pasisakė: „Laisvė ir teisingumas“, prašom nekritikuoti išties, nes Jūs neteisingai esat.“ Po to V. Sungaila pasisakė: „Aš jums siūlyčiau pasivadinti tiesiog ne laisvė, bet kalėjimas ir banditizmas. Pasivadinkit taip, o ne laisvė ir teisingumas.“

13. Atsakovas Etikos komisija, įvertinusi nurodytus duomenis, konstatavo, kad tiek žodis „kalėjimas“, tiek žodis „banditizmas“ nėra pagarbūs, bet atsižvelgė į pasiūlymo šiais žodžiais pasivadinti Partijai aplinkybes, t. y. tai, jog pasiūlymas buvo išsakytas po to, kai Komitetas atsisakė į darbotvarkę įtraukti jo pasiūlytus penkis klausimus, bei tai, jog tarp atsisakiusių į darbotvarkę įtraukti šiuos klausimus buvo du Partijos nariai, be to, įvertino tai, jog nėra duomenų, kad šis pasisakymas būtų sulaukęs kokio nors atgarsio visuomenėje, kieno nors plačiai aptarinėjamas ar komentuojamas, ar kad po šio pasisakymo Partiją būtų palikę kurie nors jos nariai, Partija būtų patyrusi kokių nors nuostolių ar kilusių panašaus pobūdžio neigiamų padarinių, todėl padarė išvadą, kad tai buvo V. Sungailos emocinė politinės kritikos išraiška Partijai, o ne siekis pažeminti ar sumenkinti šią Partiją kieno nors akivaizdoje.

14. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtinta saviraiškos laisvė – asmens teisė laisvai reikšti savo mintis ir įsitikinimus, saugotina demokratinės visuomenės teisinė vertybė. Pareiškėjas teisingai nurodė, kad ši teisė nėra absoliuti, nes to paties 25 straipsnio 3 dalyje nurodyta,

kad laisvė reikšti įsitikinimus, gauti ir skleisti informaciją negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu, jei tai būtina apsaugoti žmogaus sveikatai, garbei ir orumui, privačiam gyvenimui, dorovei ar ginti konstitucinei santvarkai. Taigi teisės skleisti informaciją ribojimus lemia jos santykis su kitomis teisinėmis vertybėmis – asmens garbe ir orumu, privatumu, gera reputacija, o vertinant saviraiškos laisvės ribojimo ir asmens garbės ir orumo, reputacijos gynimo proporcingumą, svarbus ir asmens, apie kurį skleidžiama informacija, pakantumo kritikai laipsnis, t. y. turi būti vertinamas asmens vaidmuo (veiklos pobūdis ir pan.) bei kilusios diskusijos svarba visuomenėje. Kadangi Partija yra viešasis asmuo, sprendžiant ginčą dėl dalykinės reputacijos jai turėtų būti taikoma mažesnė pažeidžiamų teisių apsauga, taip pat taikytinos platesnės neigiamos informacijos apie ją bei jos veiklos kritikos ribos.

15. Atsakovas pabrėžia, jog kriterijus, leidžiantis nustatyti teisingą santykį tarp Tarybos nario V. Sungailos saviraiškos laisvės ir Partijos teisės į dalykinės reputacijos gerbimą, yra tai, ar išsakyta nuomonė buvo etiška. Nuomonės etiškumas yra vertinamasis kriterijus, todėl tais atvejais, kai pagal nuomonės pareiškimo kontekstą ar formuluotes negalima daryti vienareikšmės išvados apie jos įžeidžiamą pobūdį, pareiškėjas turi nurodyti ir neigiamus padarinius, kurių jam sukėlė ginčytina nuomonė. Nagrinėjamu atveju Etikos komisijai nustačius, kad V. Sungailos pateiktai nuomonei buvo pakankamas faktinis pagrindas ir ši nuomonė buvo išreikšta etiškai, pareiškėjas, manantis priešingai, turėjo ne tik paneigti šias aplinkybes, bet taip pat ir įrodyti patirtą žalą, bet nei Etikos komisijos posėdžio metu, nei teikdamas skundą jis to padaryti nesugebėjo, o vien nepalankios nuomonės apie viešą asmenį pareiškimas nesuteikia pakankamo pagrindo nustatyti jo dalykinės reputacijos pažeidimo fakto.

16. Įvertinus šiuos argumentus, Atsakovo nuomone, manytina, kad V. Sungaila, 2021 m. birželio 17 d. vykusio Komiteto posėdyje Partijai pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatyto valstybės politiko elgesio pavyzdingumo principo, todėl nėra teisinio pagrindo tenkinti Pareiškėjo Skunde pateikto reikalavimo. Atsakovas prašo Pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą.

2021 m. rugsėjo 22 d. vykusiam VTEK posėdyje Atsakovo atstovas (-ai) nedalyvavo. Apie Komisijos posėdžio datą ir laiką buvo informuotas tinkamai.

IV. Asmens, dėl kurio priimtas sprendimas, atsiliepinimas

Asmuo, dėl kurio priimtas Sprendimas, V. Sungaila nesutinka su Pareiškėjo skundu remdamasis toliau vardijamais motyvais.

17. Etikos komisija nurodė aplinkybę, jog V. Sungailos nuomonė buvo išsakyta po to, kai Komitetas atsisakė į darbotvarkę įtraukti jo pasiūlytus penkis klausimus, o tarp atsisakiusių į darbotvarkę įtraukti šiuos klausimus buvo du Partijos nariai, taigi vertintina ne kaip siekis viešai pažeminti ar sumenkinti Partiją, o kaip emocinė politinės kritikos išraiška.

18. Asmuo, dėl kurio priimtas Sprendimas, visiškai sutinka su Etikos komisija, kuri Sprendime pasisakė, kad Pareiškėjas, tvirtinęs, jog tokiu pasisakymu V. Sungaila pažemino Partijos dalykinę reputaciją, nei kartu su skundu, nei tyrimo metu nepateikė jokių tai patvirtinančių dokumentų, o atlikto tyrimo metu Etikos komisija nenustatė: 1) kad šis V. Sungailos pasisakymas būtų sulaukęs kokio nors atgarsio visuomenėje; 2) būtų viešai plačiai aptarinėjamas ar komentuojamas; 3) po šio pasisakymo Partiją būtų palikę kurie nors jos nariai; 4) Partija būtų patyrusi

kokių nors nuostolių ar kilę panašaus pobūdžio neigiamų padarinių.

19. Komiteto posėdyje V. Sungailos nuomonė buvo išsakyta kaip pasiūlymas Partijai ir nelaikytina Partijos dalykinės reputacijos pažeminimu ar sumenkinimu.

V. Sungaila prašo atsižvelgti į išdėstytus teiginius, palikti galioti Etikos komisijos sprendimą ir Pareiškėjo skundą atmesti kaip nepagrįstą.

2021 m. rugsėjo 22 d. vykusiame VTEK posėdyje V. Sungaila nedalyvavo. Apie Komisijos posėdžio laiką ir datą buvo informuotas tinkamai.

V

VTEK k o n s t a t u o j a:

20. Vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo (toliau – VTEKĮ) 17 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Komisija prižiūri, kaip įgyvendinami Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas, Lobistinės veiklos įstatymas ir Valstybės politikų elgesio kodeksas, teikia pasiūlymų dėl šių teisės aktų nuostatų tobulinimo ir įgyvendinimo, priima šiais klausimais sprendimus ir rekomendacijas.

VTEKĮ 24 straipsnio 1 dalis nustato, kad tyrimą pagal šio skirsnio nuostatas savo iniciatyva, pagal VTEK perduotą ar kitų pareiškėjų pateiktą pranešimą atlieka ir institucija ar įstaiga, kurioje skundžiamasis asmuo dirba, o kai pranešimas gautas dėl įstaigos vadovo, – šį vadovą į pareigas priimančias ar skiriančias subjektas arba kolegiali valstybės ar savivaldybių institucija. Šio skirsnio nuostatos (įskaitant teisę savivaldybių tarybų etikos komisijų priimtą sprendimą skųsti VTEK vadovaujantis šio įstatymo 24¹ straipsniu) *mutatis mutandis* taikomos ir politikų elgesio tyrimams, atliekamiems pagal Kodeksą. Pareiškėjas arba asmuo, dėl kurio veikia institucijoje ar įstaigoje yra atliktas tyrimas ir priimtas sprendimas, šio įstatymo 24¹ straipsnio 1 dalyje nurodytų subjektų priimtus sprendimus, išskyrus atvejus, kai galimas valstybės tarnautojų ar pagal darbo sutartis dirbančių darbuotojų įstatymo pažeidimas tiriamas kaip tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, gali skųsti VTEK per vieną mėnesį nuo skundžiamo sprendimo paskelbimo arba įteikimo dienos (išskyrus Seimo Etikos ir procedūrų komisijos priimtus sprendimus).

Vadovaudamasi VTEKĮ 24¹ straipsnio 13 dalimi, Komisija, išnagrinėjusi skundą, priima sprendimą patenkinti skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą ar jo dalį arba įpareigoti skundžiamą sprendimą priėmusią instituciją ar įstaigą įvykdyti VTEK nurodymą, taip pat atmesti skundą kaip nepagrįstą.

21. Ginčas šioje byloje kilo dėl Etikos komisijos 2021 m. liepos 27 d. sprendimo Nr. TV20-11, kuriuo buvo pripažinta, kad Tarybos narys Virginijus Sungaila, 2021 m. birželio 17 d. vykusiame Komiteto posėdyje partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasiūlydamas pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“, nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte nustatyto valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principo. Pareiškėjas, nesutikdamas su šiuo sprendimu, prašo Komisijos panaikinti Sprendimą ir įpareigoti Etikos komisiją iš naujo svarstyti jo skundą.

Ginčo teisinius santykius reglamentuoja Kodeksas, kurio pagrindiniai tikslai yra siejami su visuomenės pasitikėjimo valstybės valdžios ir savivaldybių institucijomis didinimu, valstybės politikų atsakomybės už savo veiklą ir atskaitomybę visuomenei skatinimu. Etikos komisijų veikla yra viena iš priemonių, užtikrinančių valstybės politikų elgesio kontrolę, todėl į jų darbą įstatymo

leidėjas reikalauja įtraukti gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų. Etikos komisijos sprendimais tikrinama, ar valstybės politikų elgesio ribos nebuvo peržengtos, ir taip užkertamas kelias kitiems pažeidimams ateityje (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 27 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-396-1062/2018).

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad valstybės politikų elgesio, kuriuo pažeidžiami šiame kodekse nustatyti valstybės politikų elgesio principai ir nuostatos, tyrimą atlieka institucijos, kurioje valstybės politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudarytos komisijos: savivaldybių tarybose – savivaldybių tarybų sprendimu iš jų narių ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių atstovų sudarytos etikos komisijos. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų komisijų darbo ir sprendimų priėmimo tvarką, vadovaujantis šiuo kodeksu, nustato institucijų, kurios jas sudarė, veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai (Kodekso 6 straipsnio 3 dalis).

Valstybės politiko elgesio tyrimas gali būti pradėtas, kai yra gautas fizinio ar juridinio asmens skundas, kreipimasis ar pranešimas apie valstybės politiko galbūt padarytą šiame kodekse nustatytą valstybės politikų elgesio principų, nuostatų ar institucijos, kurioje politikas eina pareigas, veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose valstybės politikui nustatytą reikalavimų pažeidimą, taip pat kai visuomenės informavimo priemonėse paskelbta pagrįsta informacija apie valstybės politiko galbūt padarytą pažeidimą. Etikos komisijos atliekamas pažeidimo tyrimas turi būti baigtas ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tyrimo pradžios su galimybe šį terminą pratęsti ne ilgiau kaip vienam mėnesiui (Kodekso 7 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktai).

Kodekso 6 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų komisijų priimti sprendimai gali būti skundžiami Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai per vieną mėnesį nuo sprendimo paskelbimo arba jo įteikimo valstybės politikui, dėl kurio yra priimtas sprendimas, dienos (Kodekso 10 straipsnio 1 dalis).

22. Pareiškėjas savo Etikos komisijai pateiktame skunde dėl V. Sungailos elgesio nurodė, kad Tarybos narys, 2021 m. birželio 17 d. Komiteto posėdyje pasiūlęs Partijai pasivadinti ne „Laisvė ir teisingumas“, bet „Kalėjimas ir banditizmas“, šio pasiūlymo nepagrindė jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis. Kadangi nagrinėjamame Komiteto posėdyje dalyvavo kitų partijų atstovų, Savivaldybės administracijos tarnautojų, žiniasklaidos atstovų, pasak Pareiškėjo, šiais savo žodžiais V. Sungaila viešai pažemino Partijos dalykinę reputaciją ir padarė neturtinės žalos. Anot pareiškėjo, šis V. Sungailos elgesys yra nesuderinamas su valstybės politikų elgesio viešajame gyvenime principais ir reikalavimais, todėl Tarybos narys pažeidė Kodekso 4 straipsnyje nustatytą valstybės politikų elgesio pavyzdingumo principą.

Etikos komisija skundžiamame Sprendime pasisakė, kad Komiteto posėdžio metu V. Sungailos pasakytas pasiūlymas partijai „Laisvė ir teisingumas“ pasivadinti partija „Kalėjimas ir banditizmas“ nelaikytinas šios partijos dalykinės reputacijos pažeminimu ar sumenkinimu, o skundo dalis dėl neturtinės žalos padarymo paliekama nenagrinėta, nes tokio pobūdžio klausimus sprendžia teismai.

Taigi Etikos komisija iš esmės išnagrinėjo Pareiškėjo skundą dėl Partijos dalykinės reputacijos ir, nenustačiusi, kad dalykinė reputacija buvo pažeista, konstatavo, kad ir V. Sungaila skundžiamu elgesiu nepažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte įtvirtinto pavyzdingumo principo.

Dalykinė reputacija yra juridinio asmens neturtinė teisė, suprantama kaip jo geras vardas, teigiamas vertinimas ir požiūris visuomenėje. Juridinio asmens teisės į dalykinę reputaciją apsauga įtvirtinta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – LR CK) 2.24 straipsnyje. Vadovaujantis šio straipsnio 8 dalies norma, pažeista juridinio asmens dalykinė reputacija ginama laikantis tų pačių taisyklių, kaip ir fizinio asmens garbė ir orumas. Juridinis asmuo turi teisę reikalauti teismo tvarka paneigti paskleistus duomenis, žeminančius jo garbę ir orumą (dalykinę reputaciją) ir neatitinkančius tikrovės, taip pat atlyginti tokių duomenų paskleidimu jam padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Preziumuojama, jog paskleisti duomenys neatitinka tikrovės, kol juos paskleidęs asmuo neįrodo priešingai (2.24 straipsnio 1 dalis).

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 straipsnyje nustatyta, jog kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) saviraiškos laisvę vertina kaip vieną esminių demokratinės visuomenės pagrindų ir vieną svarbiausių jos progreso bei kiekvieno individo raidos sąlygų; jo sprendimuose yra pabrėžiama, kad ši laisvė taikytina ne tik informacijai arba idėjoms, kurios priimamos palankiai, laikomos neužgauliomis ar nevertomis dėmesio, bet ir toms, kurios įžeidžia, šokiruoja ar trikdo. Tokie yra pliuralizmo, tolerancijos ir liberalumo, be kurių nėra demokratinės visuomenės, reikalavimai. Kaip ir dauguma konvencinių garantijų, saviraiškos laisvė nėra absoliuti, ja besinaudojantys asmenys privalo elgtis sąžiningai informacijos adresato atžvilgiu, siekti pateikti tikslią ir patikimą informaciją, laikytis etikos normų.

Vadovaujantis Konvencija, juridinio asmens dalykinė reputacija dėl savo ekonominės vertės gali būti saugoma ir ginama kaip turtas, tai yra vertybė, saugotina pagal Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnį (nuosavybės apsauga). Stambūs juridiniai asmenys, kurių veikla siejasi su viešuoju interesu, neišvengiamai ir sąmoningai atsiveria kruopščiam savo veiksmų tyrimui ir tokių asmenų atžvilgiu priimtinos kritikos ribos, EŽTT vertinimu, yra platesnės, tačiau dėl to, kad subjektas yra didelė įmonė, iš jos neturėtų būti atimta gynybos dėl difamacinių teiginių teisė.

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką, juridinio asmens dalykinė reputacija ginama ne tik nuo ją žeminančių tikrovės neatitinkančių žinių skleidimo, bet ir nuo nesąžiningos, neturinės objektyvaus faktinio pagrindo kritikos, nuomonės ar vertinimo.

Atsižvelgusi į šį teisinį reguliavimą, Etikos komisija teisingai nusprendė nenagrinėti Pareiškėjo skundo dalies dėl neturtinės žalos Partijai padarymo, nes tokio pobūdžio klausimus sprendžia teismai, bet pasisakydama dėl Partijos dalykinės reputacijos peržengė savo kompetencijos ribas, nes juridinio asmens dalykinė reputacija taip pat yra ginama teismo tvarka.

Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nustatytais principais. Vienas iš šiame straipsnyje nurodomų nepiktnaudžiavimo valdžia principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų (Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8 punktas). Taigi Etikos komisija negali atlikti veiksmų, jeigu tokie įgaliojimai jai nesuteikti teisės aktuose.

23. Komisija taip pat nesutinka su Atsakovo teiginiu, kad Partijai, kaip viešajam asmeniui, sprendžiant ginčą dėl dalykinės reputacijos turėtų būti taikoma mažesnė pažeidžiamų teisių apsauga, taip pat taikytinos platesnės neigiamos informacijos apie ją bei jos veiklos kritikos ribos.

VTEK nesutinka, kad Etikos komisija, vertindama Tarybos nario V. Sungailos elgesį pagal Kodekso nuostatas, turėjo atsižvelgti į Partijos statusą ir vertinti šio juridinio asmens pakantumo apie jį skleidžiamai informacijai, įskaitant jos atitiktą tikrovei, ribas.

LR CK 2.24 straipsnio 6 dalyje nurodyta, kad paskleidęs tikrovės neatitinkančius duomenis asmuo atleidžiamas *nuo civilinės atsakomybės*, jeigu tie duomenys yra paskelbti apie viešą asmenį bei jo valstybinę ar visuomeninę veiklą, o juos paskelbęs asmuo įrodo, kad jis veikė sąžiningai siekdamas supažindinti visuomenę su tuo asmeniu ir jo veikla. Šiuo atveju ginčas dėl Partijos dalykinės reputacijos pažeidimo nėra nagrinėjamas teisme ir nekalbama apie V. Sungailos civilinę atsakomybę, o kalbama apie politinę bei moralinę valstybės politikos, galbūt paskleidusio užgaulią žinią apie kitą asmenį, atsakomybę.

24. Pareiškėjas Etikos komisijai teiktame skunde nurodė, kad skundžiamas V. Sungailos pasisakymas viešai pažemino Partijos dalykinę reputaciją ir padarė neturtinės žalos, taip pat nurodė žodžių „kalėjimas“ ir „banditizmas“ reikšmes, pateikiamas Dabartinės lietuvių kalbos žodyne, bei tai, kad šis pasiūlymas nebuvo pagrįstas jokiais argumentais ar faktinėmis aplinkybėmis. Taip pat skunde Pareiškėjas teigė, kad šiuo elgesiu V. Sungaila pažeidė Kodekso 4 straipsnio 6 punkte įtvirtintą pavyzdingumo principą.

Kodekso 4 straipsnyje įvardijami valstybės politikų elgesio principai, kuriais jie privalo vadovautis viešajame gyvenime: pagarba žmogui ir valstybei, teisingumas, sąžiningumas, skaidrumas ir viešumas, padorumas, pavyzdingumas, nesavanaudiškumas, nešališkumas ir atsakomybė. *Pagarbos žmogui ir valstybei* principas reiškia, kad valstybės politikas laikosi žmogaus teisių bei laisvių ir jas užtikrina, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija ir teise, didina pasitikėjimą valstybe ir jos institucijomis; *sąžiningumo* principas įpareigoja valstybės politiką pareigas eiti sąžiningai ir laikytis aukščiausių elgesio standartų, vengti situacijų, galinčių paveikti sprendimų, kurie sukeltų visuomenei abejonių, priėmimą; *padorumo* principu siekiama, kad valstybės politikas elgtųsi deramai pagal einamas pareigas, vengtų situacijų, kai politiko elgesys kenktų jo ar institucijos, kurioje jis eina pareigas, reputacijai ir autoritetui, vengtų nesąžiningų pranašumo siekimo būdų, gautą oficialią informaciją naudotų tik pareigoms atlikti ir nesipelnytų iš jos; *pavyzdingumo* principas reiškia, kad valstybės politikas deramai elgiasi visuomenėje, laikosi visuotinai pripažįstamų dorovės, moralės ir etikos normų.

VTEK pabrėžia, kad Etikos komisijos Sprendime V. Sungailos elgesys nenagrinėjamas skundžiamo pavyzdingumo principo kontekste – nėra atskleistas šio principo turinys ir kokiais motyvais remdamasi Etikos komisija nusprendė, kad V. Sungailos pasisakymas Komiteto posėdyje nelaikytinas šio principo pažeidimu.

25. Sprendimas, kurio teisėtumą ir pagrįstumą šiuo atveju vertina Komisija, pagal savo pobūdį yra administracinis, jame, be kita ko, turi būti nurodytas atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos, administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtaką dariusios aplinkybės bei administracinio sprendimo motyvai (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalies 4, 5 ir 6 punktų nuostatos).

Administracinių teismų praktikoje aiškinant Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas, kuriomis buvo reglamentuotas individualaus administracinio akto turinys (iki 2020 m. lapkričio 1 d. galiojusi įstatymo redakcija), yra konstatuota, kad akte turi būti nurodomi

pagrindiniai faktai, argumentai ir įrodymai, pateikiamas teisinis pagrindas, kuriuo viešojo administravimo subjektas rėmėsi priimdamas administracinį aktą; motyvų išdėstymas turi būti aiškus ir pakankamas. Ši teisės norma siejama su teisėtumo principu, pagal kurį reikalaujama, kad viešojo administravimo subjektai savo veikla nepažeistų teisės aktų, kad jų sprendimai būtų pagrįsti, o sprendimų turinys atitiktų teisės normų reikalavimus (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. birželio 27 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A556-336/2011).

Administracinių teismų praktikoje šiuo klausimu konstatuota ir tai, kad viešojo administravimo subjekto priimtas individualus administracinis aktas turi būti suformuluotas taip, jog asmenys, kuriems yra skirtas aktas, suprastų santykių esmę ir turinį bei galėtų įgyvendinti reikalavimus, kuriuos nustato aktas. Dėl to viešojo administravimo subjektas privalo tiksliai ir aiškiai formuluoti reikalavimus, nurodyti teisės normas ir aplinkybes, kuriomis rėmėsi priimdamas individualų administracinį aktą. Jei viešojo administravimo subjektas ginčijamame akte nenurodo teisinio, faktinio pagrindo ar aktą suformuluoja taip, kad akto adresatams neįmanoma įgyvendinti įpareigojimų, kuriuos nustato aktas, individualus administracinis aktas turi būti naikinamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. lapkričio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A502-2124/2013, 2014 m. gruodžio 18 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A822-1440/2014, 2015 m. birželio 1 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A1234-520/2015).

26. Iš minėtojo teisinio reglamentavimo matyti, kad administraciniam sprendimui, be reikalavimo nurodyti teisės normas ir aplinkybes, kuriomis viešojo administravimo subjektas rėmėsi jį priimdamas, taikomas ir akto aiškumo bei suprantamumo asmenims, kuriems jis skirtas, kriterijus.

Minėtųjų Viešojo administravimo įstatymo nuostatų požiūriu vertinant skundžiamo Sprendimo formą pabrėžtina, kad jis įformintas tinkamai, jame taip pat išdėstyti ir motyvai, kuriais vadovaudamasi Komisija priėmė V. Sungailą išsteisinantį sprendimą. Esminis šio Sprendimo trūkumas yra tai, kad Etikos komisija skundžiamą V. Sungailos pasisakymą nagrinėjo ne Kodekse įtvirtinto *pavyzdingumo* principo turinio, bet Partijos galbūt pažeistos dalykinės reputacijos aspektu, taip peržengdama savo kompetencijos ribas ir viršydama įgaliojimus.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes ir nustatytus materialiosios teisės normų taikymo trūkumus, nėra teisinio pagrindo ginčijamą Sprendimą laikyti teisėtu ir pagrįstu, todėl Pareiškėjo skundas tenkintinas ir ginčijamas Sprendimas naikintinas.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, vadovaudamasi Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 1 ir 5 punktais bei 24¹ straipsnio 13 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ž i a:

Pareiškėjo Roberto Filistovičiaus skundą patenkinti: panaikinti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisijos 2021 m. liepos 27 d. sprendimą Nr. TV20-11 „Dėl Virginijaus Sungailos“ ir įpareigoti Mažeikių rajono savivaldybės tarybos etikos komisiją Roberto Filistovičiaus 2021 m. birželio 22 d. skundą dėl Mažeikių rajono savivaldybės tarybos nario Virginijaus Sungailos elgesio nagrinėti iš naujo.

VTEK, kaip privalomos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka ir terminais.

Komisijos pirmininkas

Komisijos narė

Komisijos narys

Komisijos narys

Edmundas Sakalauskas

Evelina Matulaitienė

Gediminas Sakalauskas

Martinas Žaltauskas